

Majnár Zsolt

A keresztyénség és a keleti vallások tanításainak összefüggései és ellentmondásai

Befejező rész

E tanulmány az 1996. november 8-i LMK-n, Békésen elhangzott előadás átdolgozott változata

1. Feltámadás vagy reinkarnáció

Mivel az előző fejezetekben már érintőlegesen szoltunk erről a témáról, így most rövidebben essék szó a címben megjelölt témakörrel! A Kybalionban a bölcsék már évezredekkel ezelőtt így fogalmaztak: „Semmi sem nyugszik, minden mozog, minden rezgés. Minden ki- és beáramlik, mindennek megvan a maga ideje, minden felemelkedik és lesüllyed, az inga rezgése mindenben megmutatkozik; a kilengés mértéke egyenlő jobbra és balra; a ritmus egyensúlyt teremt.”⁷ Vajon a lélek sorsa hasonlít a belégzés-kilégzés, az ébrenlét-alvás, nappal-éjszaka, apály-dagály, háború-béke stb. ritmikus törvényszerűségére? Nos, erről szól a mostani jegyzetünk.

A hindu felfogás megkülönbözteti a lelket (átman), a szellemet és az elmét. A lélek a látó és tudó; a szellem és elme csupán a látás és tudomásulvétel eszközei. Innen ered a nagy illúzió, a májja, amely az anyagi világnak teljes valósággal nem bíró voltát fejezi ki. A májja eltakarja a határtalan valóságot az anyagba zárt szellem elől. Az én (ego) csak a szellemnek és elmének a termése, és ezekkel együtt az anyagi létbe van zárva. Az életakarás hatalmas ereje köti az ént az anyagi léthez. Az anyagvilág törvényei arra kényszerítik a lények halál után is szellemi testét, hogy ismételten visszatérjen az anyagi létbe, újjászületések (reinkarnáció) hosszú során át. Az újjászületések körforgása, a lélekvándorlás (szanszára) nem szűnhet meg addig, amíg az én a léthez ragaszkodik. – (Jób 33:4, Jn 1:4, 5:29)

A visnuita és sivuita szekták többsége azt tanítja, hogy az ember nem képes a szanszára labirintusából kiszabadulni. Csak az isten földöntúli ereje szabadítja meg azoktól a kötelességektől, amelyek a forgandó világhoz láncolják. Az isten segítségét pedig csak hívó szeretettel, az isten iránti hódolattal (bhakti), bizalomteli maga ráhagyással, odaadással (prapatti) lehet elnyerni. – (2Sám 22:2, Zsolt 25:5)

A dzsainizmus is ragaszkodik az újjászületéshez (szanszára), ahol kényszerrel válik az ehhez kötődő lánc megszakítása; s abból fakadó kiút megkeresése, megtalálása. – (Mt 19:28, 2Kor 3:6)

Buddha olyan újramegtestesülést hirdet, amelyben egy szüntelenül változó öntudatáramlás folytatódik, és a véget ért létben felgyülemelő erők új egyénné illesztették össze. A halott

és az, aki annak továbbra is karmikus erői révén újjászületik, az két különböző személy. – (Zsid 13:8, Jel 1:17)

A himayana buddhista gondolkodás elutasítja azt a hitet, hogy létezik örökkévaló lélek, amely a felbomló testből átvándorol az újonnan keletkezőbe. Azt is elutasítja, hogy az egyéni lélek egy egyetemes szellemhez tér vissza, majd ismét kiáramlik belőle. Megoldás az „új egyén” létrejöttének a „függőségben való keletkezés” elmélete. Ez az okozati összefüggés-formula tizenkét tagból áll. A visszafelé olvasott formula feltárja az újjászületés megszüntetésének lehetőségét. A vágyak és akaratmegnyilvánulások okainak nem tudása szükségszerűen újramegtestesüléshez vezet. – (Jn 1:12k, Róm 12:2, Ef 5:17k, Jak 1:18)

A legtöbb ember úgy képzei el a reinkarnációt, hogy van valami, ami újjászületik, ami az egyik életből a másikba utazik. A tibeti buddhizmusban nem hisznek valami függetlenül létező, változatlan létezőben, mint pl. a lélek vagy az ego, amely túléli a test határát. A dalai láma ezt így magyarázza. „A buddhista magyarázat szerint a legvégső teremtő elv a tudatosság. A tudatosságnak különböző szintjei vannak. Amit a legbelsőbb rejtett tudatosságnak nevezünk, az örökké létezik...”⁸ A karma cselekedeteinkben rejtetten jelen lévő erőt, cselekedeteket s cselekvéseink eredményeit jelenti. Összefoglalva: „Ha istennek születesz újjá, akkor emeletes mennyei palotát látsz megjeleníteni. Ha félistenként születesz újjá, akkor úgy érzed, hogy fegyverek között forogsz vagy egy csatamezőn találsz magadat. Ha állatnak kellene újjászületned, akkor barlangban találsz magadat, a földben egy lyukban, vagy egy szalmából készült madárfészékben. Ha látomásodban fatönc, sűrű erdő vagy szövőtt anyag jelenik meg, akkor az éhes szellemek világa vár rád. Ha pokol lesz újjászületésed helye, akkor azt érzed, hogy tehetetlenül vezetnek lefelé egy úton, be egy fekete szakadékba, komor helyeken mentek keresztül, fekete és vörös házak között vagy egy vasváros felé.”⁹ – (Jel 20:11–15, 21:3–5)

Iszlám: A halálban lélek és test különválik, hogy a végítélet napján a feltámadáskor ismét egyesüljön. Így minden embernek háromszoros élete van: egy preegzisztenciális, egy földi és egy posztegzisztenciális. Miután az isten kihirdeti ítéletét, a megtértek átmennek a nagy hídon, amely a pokol felett lesz kifeszítve. Az elkárhozottak pokolra süllyednek, a jók a mennybe jutnak, ahol először a „próféta tavá-”ból isznak, és ettől felüdülnek. – (Jn 17:2k, 1Kor 15:19kk)

A zsidó száműzetést követő korszakban jelent meg az a gondolat, hogy a bekövetkező világvégét megelőzőleg a halot-

tak ismét élővé lesznek. Ebben perzsa befolyás is közrejátszhatott: Zarathustra követőinek tanítása szerint ui. a nagy világdráma végén Szaójszjant, az üdvözítő, felébreszti a halottakat, és különválasztja a jókat a gonoszoktól. Az az iráni tanítás, amely szerint a föld csontjait, a víz vérüket, a növények hajukat, a tűz életerejüket adja vissza azoknak, akiktől azt elhunytukkor elvette, úgy látszik, arra az időre nyúlik vissza, amikor a későbbi irániak és az árja indek elődei még egy népet alkottak. – (Jób 19:25kk, Fil 3:20k)

A keresztyénség igen nagy jelentőséget tulajdonít a Jézus Krisztus feltámadásába vetett hitnek. A feltámadás bebizonyította, hogy Isten beavatkozott a történelemben. Jézus feltámadása megoldja az üdvösség problémáját, ami mindnyájunk előtt felvetődik. Jézus átvette a holtak feltámadására vonatkozó zsidó hitet, a maga épségében helyreállította és ugyanakkor gyökeresen átalakítva annak távlatait (Mt 22:30kk). Úgy támadt fel halottaiból „mint az elhunytak zsengeje” (1Kor 15:20); ez ad alapot számunkra az utolsó napon történő feltámadás várásához. Sőt, ő személyesen „a feltámadás és az élet: aki benne hisz, még ha meghal is, él.” (Jn 11:25)

2. Utak

Beszélhetnénk még a vallások szent iratairól, erkölcsösségéről és még nagyon sok minden másról, de a mostani kutatásunk ennyiből állt. Röviden még két útról essék szó: A hinduizmusnál a végső felszabadulás útja és a megváltáshoz vezető út; 1. az etikailag helyes, jó cselekvés útja, a karma-marga; 2. a tudás útja, a dzsánya-marga. A baj gyökere a „helyes tudás hiánya”; az áhítatos szeretet, az istennel való érzelmi azonosulás útja, a bhakti-marga. A taoizmus útjai: 1. Tao, a végső valóságot útja; 2. Tao, a világegyetem útja; 3. Tao, az emberi élet útja.

Legjobban egy illusztráció fejezi ki az emberi utak minőségét és hasznát az emberi célok elérése érdekében. Ez a következő:

Egy ember beleesett egy sötét, szennyes, sáros verembe, és próbált kijutni, de nem tudott. Arra ment...

...Konfuciusz: Szegény ember! Ha hallgatott volna rám, sohasem került volna oda.

...Buddha: Szegény ember! Ha feljönne a mélységből, én segítenék rajta.

...Jézus: Szegény ember! Majd beugrott a verembe és kiemelte őt onnan.

E tanulmány végső szava az, ami az előszóban is elhangzott: Egyetlen üdvösséghez vezető út létezik – Jézus Krisztus, a Mindenható Isten egyszülött Fia, a testet öltött Isten. „*Én vagyok az út, az igazság és az élet, senki sem mehet az Atyához, csakis én általam.*” (Jn 14:6)

„*Mert úgy szerette Isten e világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.*” (Jn 3:16)

Idézetek jegyzéke

1. von Glasenapp, Helmuth: Az öt világvallás, 5. o.
2. Dr. Hunyadi László: A világ vallásföldrajza, 93. o.
3. Huston, Smith: A világ nagy vallásai, 55. o.
4. Szimonidesz Lajos: A világ vallásai, 301. o.
5. Ringpocse, Szögjal: Tibeti könyv életről és halálról, 83. o.

6. Huston, Smith: A világ nagy vallásai, 177. o.

7. Dethlefsen, Thorwald: A sors mint esély, 140. o.

8. Ringpocse, Szögjal: Tibeti könyv életről és halálról, 114. o.

9. Ringpocse, Szögjal: Tibeti könyv életről és halálról, 322-323. o.

Idegen szavak jelentése

Bodhizattva – már tökéletességet elért személy, aki nem ment a nirvánába, hogy mások tökéletesedését segítse

géniusz – jóságos védő, vezérlő szellem, amely az embert egész életén át óvja

henoteizmus – vallási felfogás, mely sok istent képzel el, de egyhez közülük úgy fohászkodik, mint egyetlenhez

hérosz – félisten, hős

immanens – benne rejlő, belsőleg hozzá tartozó, természetéből következő

manifesztálódik – felszínre, kifejezésre jut, érvényesül

müezzin – a minaret erkélyéről a híveket imára szólító személy

mosé – mecset, mohamedán templom

panteon – az istenek összességének szentelt templom

poláris – szélsőséges, sarkalatos, végletes

principium – alap-, vezérelv; alapok, ősök, végok

recitál – hallgatóság előtt felolvas, elszaval, elmond

spiritualizál – átszellemesít, anyagi jellegétől elvonatkoztat

szubsztanciális – lényeges, alapvető

teizmus – a világot megalkotó, annak gondját viselő személyes isten létét valló világnézet

teogónia – az istenek születéséről, származásáról szóló hagyomány

Upanisadok – a védákhoz csatlakozó, a buddhizmus keletkezése előtt létrejött, párbeszédese formában írott filozófiai értekezések

Bibliográfia

A New Age keresztyén szemmel (videokazetta), Marana Tha 2000 Alapítvány, Budapest, 1994

Bajusz Ferenc: A keresztyénség és a világvallások, Református Kiadó, Budapest

Clarke, Peter B.: A világ vallásai, Medicina Könyvkiadó, Budapest, 1993

Dethlefsen, Thorwald: A sors mint esély, Magyar Könyvklub, Budapest, 1995

Gecse Gusztáv: Vallástörténeti kislexikon, Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1983

Gesztely Tamás: Egyházak és vallások a mai Magyarországon, Akadémiai Könyvkiadó, Budapest, 1991

Gitt, Werner: ...És a többi vallás, Evangéliumi Kiadó, Budapest, 1994

Glaserapp, Helmuth von: Az öt világvallás, Gondolat-Talentum, Budapest, 1993

Hunyadi László: A világ vallásföldrajza, Végeken Kiadó, Budapest, 1993

Ringpocse, Szögjal: Tibeti könyv életről és halálról, Magyar Könyvklub, Budapest, 1995

Smith, Huston: A világ nagy vallásai, Magyar Könyvklub, Budapest, 1995

Szimonidesz Lajos: A világ vallásai, Könyvértékesítő Vállalat, Budapest, 1988